

‘Volledig biologisch is niet nodig en niet realistisch’

In het bollenvak lijkt het besef steeds meer door te dringen dat een duurzame teelt onvermijdelijk is. Duurzaamheid lijkt steeds meer een voorwaarde te zijn om ook op termijn te kunnen blijven telen. Wordt biologisch dus het nieuwe gangbaar? Eelco de Jong ging voor zijn stage bij CLM op zoek naar het antwoord op deze vraag.

Tekst: Monique Ooms
Fotografie: René Faas

CLM, het Centrum voor Landbouw en Milieu dat is gevestigd in Culemborg, is een onafhankelijk kennis- en adviesbureau op het gebied van landbouw, voedsel, natuur en milieu. Duurzaamheid is het belangrijkste thema voor CLM, aldus adviseur Jeanne van Beek. “Al eerder deden wij onderzoek in de praktijk naar innovaties in gewassen als aardbei, peer en prei met het idee dat die elkaar zouden kunnen versterken. Toen Eelco de Jong bij ons aanklopte voor een stage en aangaf interesse te hebben in verduurzaming van de landbouw, besloten we de combinatie tulp en aardbei te maken.”

Eelco studeert bosbouw aan Hogeschool Van Hall Larenstein. Als scholier werkte hij bij tulpenbroei-erij Leek Tulips in Berkhout. Eelco: “De relatie tussen natuur en landbouw staat van oudsher op gespannen voet. Ik wil graag onderzoeken hoe we die twee meer met elkaar kunnen integreren.” CLM wilde op zijn beurt meer inzicht krijgen in de mogelijkheden om verder te verduurzamen: “Wat is er al mogelijk en wat kunnen we nog verder ontwikkelen?” Jeanne begeleidde Eelco tijdens zijn stage samen met collega Bas Allema. Het resultaat van zijn onderzoek is vervat in het rapport: ‘Biologisch, het nieuwe gangbaar?’

IN GESPREK

Eelco onderzocht welke methoden voor de teelt van tulp en aardbei al mogelijk zijn zonder gebruik van chemie, zonder de productiezekerheid in gevaar te brengen. Daartoe bracht hij de ziekten en plagen in beeld, de middelen die nu worden gebruikt, de alternatieven die voorhanden zijn en de effectiviteit daarvan, en zoomde hij in op de voor- en nadelen van duurzame alternatieven ten opzichte van gangbare gewasbescherming.

Hij startte zijn onderzoek met een literatuurstudie. “Ik heb in kaart gebracht welke onderzoeken al zijn gedaan als het gaat om innovaties in verduurzaming en welke alternatieven er al voorhanden zijn voor chemische gewasbeschermingsmiddelen. Op basis daarvan heb ik wat ideeën voor verdere verduurzaming op papier gezet. Vervolgens ben ik in gesprek gegaan met professionals uit het bollenvak: Henk Gude van PPO Lisse, bollenkweker Nico Blokker van Blokker Bloembollen, tulpenbroei-er Arjan Leek van Leek Tulips, teeltadviseur André Conijn en aardbeienteler Dick Braas.”

AFWACHTEND

Het resultaat van zijn onderzoek is een mooi overzicht van voorkomende ziekten en plagen, chemische middelen en alternatieven. Ook zoomt hij in op de voor- en nadelen van chemievrij telen. Wat hem is opgevallen: “Iedereen heeft het beste voor met het milieu en heeft de wens om te verduurzamen. Waar telers tegen-aanlopen, is dat het hen niet direct voordelen oplevert, maar wel nadelen. Verduurzamen kost tijd en energie, je moet op zoek naar nieuwe wegen en methoden en loopt daarbij het risico op een misoogst. En je bollen leveren niet meteen meer op. Dus stellen telers zich afwachtend op.”

Toch zet de verduurzaming door, want: “Het is voor iedereen helder dat het bollenvak zo niet nog veertig jaar kan doorgaan. Groen is een thema, dat zag je ook bij de verkiezingen. Voor de aardbeienteelt geldt dit nog sterker, omdat aardbeien gegeten worden. De bewustwording onder telers groeit.”

HINDERNISSEN

Oogstzekerheid is dus een issue. “Kwekers zijn dan ook vooral geïnteresseerd in innovaties die geld opleveren. Daarbij gaat het vaak om mechanisatie en automatisering. Denk aan optisch sorteren. Zo’n machine haalt de bollen met schimmels er beter uit zodat je min-

der schimmels tijdens bewaring en in de grond hebt en dus vrij eenvoudig tot een beter, duurzamer resultaat komt.” Dat er nog relatief weinig ervaring is met biologische teelt, blijkt ook een hindernis te zijn voor kwekers. “Je weet niet zo goed waar je aan begint. Daarom is het goed dat een groep als NLG Holland er is, die zijn nek uitsteekt voor verduurzaming en tot innovaties komt. Deze kwekers zijn intrinsiek gemotiveerd en hebben sterke duurzaamheidsambities. Zij zetten stappen waar andere vakgenoten van kunnen profiteren.” Er is behoefte aan onderzoek, bevestigt Jeanne. “Het is jammer dat het PT er niet meer is, maar gelukkig neemt de KAVB goede initiatieven met diverse onderzoeksfondsen. Zo komt het vak toch steeds een stapje verder.”

Het valt Eelco op dat bollenkwekers op sommige vlakken wel weten hoe ze duurzamer en schoner kunnen werken, maar dit niet altijd

doen. “Iedere kweker weet dat hij de kans op zuur vermindert door op het juiste moment te rooien, een zorgvuldige assortimentskeuze te maken, bollen goed terug te drogen en ze met zorg te verwerken. Toch handelt niet iedereen ernaar. Totdat zuur een groot probleem wordt. Dan is iedereen scherp en gaat het weer een jaar beter.”

KLEINE STAPJES

Druk leidt vaak wel tot innovaties. “Toen chemische grondontsmetting werd verboden, waren alternatieven snel ontwikkeld.” Jeanne: “Ons idee is om het bollenvak met kleine stapjes te verduurzamen. Omschakelen kost tijd, dat kan niet in een keer. Het rapport van Eelco is een mooie handreiking waarmee we, in samenwerking met telers, vervolgstappen kunnen zetten. Dan denk ik aan projecten rond CATT (Controlled Atmosphere Temperature Treatment), maar ook aan optisch sorteren en het verwerken van dompelbadrestanten.”

Eelco hoopt met zijn rapport ‘een mooi naslagwerk’ achter te laten dat telers een werkbaar overzicht biedt van ziekten en bestrijdingsmethoden. Ook de milieubelastingkaart is een resultaat van zijn onderzoek. “Daar wordt nu volop mee gewerkt”, weet Jeanne.

Eelco erkent dat hij de titel van zijn verslag ‘Wordt biologisch het nieuwe gangbaar?’ vooral prikkelend heeft bedoeld. “Ik denk niet dat het noodzakelijk is. Als je de nadelen van gangbare teelt kunt wegnemen, is volledig biologisch niet perse nodig. Althans, voor de korte termijn. Wie weet hoe het speelveld er over dertig jaar uitziet. Voor nu is werken met toegelaten chemische middelen die geen schade aanrichten makkelijker dan biologisch telen en brengt minder risico’s met zich mee. Bovendien denk ik dat de markt voor biologische bollen een niche blijft. Wel zal de teelt steeds meer verduurzamen. Ik hoop dat natuur en landbouw steeds dichterbij elkaar komen. Samenwerken levert altijd meer op.”

André Hoogendijk, adjunct-directeur KAVB
‘Biologisch blijft niche, maar biedt wel kansen’

“Het rapport van Eelco biedt een helder overzicht van ziekten, plagen en bestrijdingsmogelijkheden in tulp. Er staan geen nieuwe dingen in, maar het is wel goed om al die informatie bij elkaar te hebben in één stuk. Het is een mooi naslagwerk voor iedereen die interesse heeft in biologisch telen. De conclusie is wat mij betreft: ja, je kunt tulpen biologisch telen, maar dat is duurder, je hebt er meer kennis voor nodig, het risico op uitval is groter en je hebt een meerprijs nodig om het te bekostigen. Daar loopt het vaak op vast. De vraag naar biologische bollen neemt wel toe. Albert Heijn verkoopt insectenhôtels met drie biologische tulpenbollen voor een tientje en de consument loopt er zo mee de winkel uit. Ook de vraag naar biologische bloemen neemt toe. Telers zullen samen met handelaren en retailers moeten nadenken over goede concepten om het product aantrekkelijk in de markt te zetten. Ik zie volop kansen. In vijf jaar is het areaal verdubbeld naar 35 tot 40 hectare. Als de huidige niche zou groeien van 0,1 procent naar 3 procent is de markt nog altijd dertig keer zo groot dan hij nu is. Helemaal overschakelen op biologisch is lastig. Samen met Bionext organiseert de KAVB omschakelcursussen om kwekers te helpen dit stap voor stap op te pakken.” Het rapport van Eelco de Jong is opgenomen in de bibliotheek van de KAVB.